

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА,
СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

УДК 332.1:330.34:339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2026-2-8>**Гетьманенко Ю.О.**кандидат економічних наук,
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-2864-9193>**Крук О.М.**кандидат економічних наук, доцент,
Донбаська державна машинобудівна академія
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5659-6603>**Борисова С.Є.**доктор економічних наук, доцент,
Донбаська державна машинобудівна академія
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6521-0410>**Getmanenko Yuliia**

Cherkasy State Business College

Kruk Olena, Borysova Svitlana

Donbas State Engineering Academy

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА
В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ІНТЕГРАЦІЇREGIONAL ECONOMIC SECURITY
IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL INTEGRATION

Запропоновано комплексний підхід до забезпечення економічної безпеки регіонів в умовах міжнародної економічної інтеграції, який враховує взаємодію внутрішніх ресурсів розвитку та зовнішніх факторів, зумовлених глобальними економічними процесами. Розроблено модель економічної безпеки регіону, яка базується на формуванні профілю ризиків, системи індикаторів, порогових значень і механізмів реагування, що забезпечує можливість своєчасного виявлення загроз і підвищення адаптивності регіональної економіки. Особливу увагу приділено інвестиційній складовій, логістичній інфраструктурі, енергетичній стійкості та розвитку людського капіталу як основним чинникам стабільності. Практичне значення дослідження полягає у формуванні напрямів підвищення економічної безпеки, які сприяють зміцненню конкурентоспроможності регіонів та їхньої інтеграції у міжнародний економічний простір.

Ключові слова: економічна безпека, регіон, міжнародна інтеграція, інвестиції, ризики, індикатори, розвиток.

The article examines the formation of regional economic security under conditions of international economic integration, which simultaneously creates development opportunities and increases dependence on external factors. It is established that contemporary regional development is shaped by a set of interrelated factors, among which foreign trade relations, investment, logistics, energy stability, and the labor market are of particular importance. The expediency of applying a systemic approach is substantiated, as it enables consideration of the multifactorial and dynamic nature of economic security. A model for ensuring economic security is proposed, integrating internal development resources (infrastructure, human capital, business environment, and institutional capacity) with external opportunities associated with integration into international economic processes. It is demonstrated that such interaction generates both growth potential and risks, including dependence on external markets, investment instability, logistical constraints, and energy-related threats. Particular attention is given

© Гетьманенко Ю.О., Крук О.М., Борисова С.Є., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

to the investment component, which determines the possibilities for economic modernization, the implementation of innovations, and integration into global value chains. The uneven distribution of investments across regions and its impact on socio-economic disparities are identified. The directions of influence of international integration on economic security are systematized, and practical measures for its enhancement are identified, including economic diversification, logistics development, energy efficiency improvement, investment stimulation, and human capital development. The proposed approach involves the use of a system of indicators, the establishment of threshold values, and continuous monitoring. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of applying the proposed approaches to improve the effectiveness of regional economic policy, reduce vulnerability to external shocks, and ensure sustainable regional development. The implementation of the proposed solutions will contribute to enhancing regional competitiveness, increasing adaptability to changes in the international environment, and forming a stable economic system.

Keywords: economic security, region, international integration, investment, risks, indicators, development.

Постановка проблеми. Поглиблення міжнародної економічної інтеграції актуалізує проблему економічної безпеки регіонів, яка сьогодні виступає не другорядним елементом, а ядром економічної політики, адже саме на регіональному рівні проявляються найбільш вразливі сфери: логістика, енергозабезпечення, доступ до ринків, людський капітал, інвестиції та здатність бізнесу працювати під ризиками. Для України це набуває особливої актуальності в умовах глибоких соціально-економічних трансформацій та одночасного посилення інтеграції з Європейським Союзом: відбувається переформатування торговельних потоків, змінюється географія виробництва, переорієнтовуються зовнішньоекономічні зв'язки, а регіони фактично конкурують за інвестиційні ресурси, трудовий потенціал та включення у нові ланцюги доданої вартості, що зумовлює необхідність підвищення їхньої адаптивності, інноваційної спроможності та здатності ефективно реагувати на зміни зовнішнього економічного середовища [1].

Водночас наявні підходи до оцінювання та забезпечення економічної безпеки регіонів залишаються недостатньо адаптованими до умов зростаючої міжнародної взаємозалежності, що ускладнює своєчасне виявлення ризиків і формування ефективних управлінських рішень. У зв'язку з цим нагальною стає потреба у поглибленні теоретико-методичних засад дослідження регіональної економічної безпеки та розробці практичних інструментів її забезпечення в контексті міжнародної економічної інтеграції. Вирішення цієї проблематики має важливе значення як для розроблення ефективної державної та регіональної економічної політики, так і для підвищення конкурентоспроможності регіонів у міжнародному економічному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення економічної безпеки регіонів в умовах міжнародної

економічної інтеграції є одним з важливих напрямів економічних досліджень. Посилення взаємозалежності національних економік, трансформація зовнішньоекономічних зв'язків та зростання впливу глобальних факторів зумовлюють необхідність поглиблення теоретичних підходів і розроблення практичних інструментів забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні. Теоретичні засади економічної безпеки та вплив глобального середовища на її формування розкрито у працях Федорова Е. В. [2], який досліджує роль зовнішніх факторів у трансформації економічної безпеки, а також Кібік О., Корнілової О., Кузнецової Л. [8], де систематизовано підходи до визначення її сутності, структури та основних складових. Регіональний аспект економічної безпеки висвітлено у роботах Рибак Г., Федотової Ю. [3], Гарькавої В. [9], Іванової Н. С. [12], які обґрунтовують значення регіонального рівня у забезпеченні стійкості національної економіки та визначають основні виклики розвитку регіонів. Питання формування механізмів і стратегій економічної безпеки регіонів досліджуються у працях Тимчишина Ю. В. [10] та Овчаренка О. В., Дубницького В. І., Федулової С. О. [13], де розглянуто підходи до побудови системи управління економічною безпекою та визначено напрями її підвищення. Проведений аналіз наукових праць дозволяє зробити висновок, що, незважаючи на значну кількість досліджень, питання формування економічної безпеки регіонів в умовах міжнародної економічної інтеграції потребує подальшого розвитку, особливо в частині подолання розриву між теоретичними узагальненнями та практичним інструментарієм з метою забезпечення комплексного врахування всіх факторів впливу, кількісної оцінки ризиків та розроблення ефективних управлінських рішень.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення прикладного інструментарію формування економічної

безпеки регіонів в умовах міжнародної економічної інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах міжнародної економічної інтеграції регіональна економічна безпека формується під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, серед яких провідне місце займають зовнішньоторговельні зв'язки, інвестиційні потоки, енергетична стійкість, логістична інфраструктура та стан ринку праці. Характерною рисою етапу розвитку міжнародних економічних відносин є посилення взаємозалежності регіональних економік з глобальними та наднаціональними економічними процесами, що зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до забезпечення економічної

безпеки. Вона вже не обмежується внутрішніми ресурсами регіону, а значною мірою визначається ступенем інтеграції регіону у міжнародні економічні зв'язки та здатністю ефективно використовувати переваги інтеграції.

З огляду на багатофакторний характер формування економічної безпеки регіонів доцільним є узагальнення основних напрямів впливу міжнародної економічної інтеграції, пов'язаних з ними ризиків та можливих шляхів їхньої мінімізації. Такий підхід дозволяє системно відобразити взаємозв'язок між важливими складовими регіонального розвитку, визначити найбільш вразливі елементи та окреслити ефективні управлінські рішення щодо підвищення їхньої стійкості (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив міжнародної економічної інтеграції на економічну безпеку регіонів та напрями її забезпечення

Сфера впливу	Характер впливу	Потенційні ризики для регіонів	Напрями підвищення безпеки	Очікуваний ефект
Зовнішньоторговельна діяльність	Зміна географії експорту та умов доступу до ринків	Залежність від окремих країн-партнерів; чутливість до змін попиту	Розширення ринків збуту; розвиток переробних галузей; підтримка експортерів	Зниження залежності від ринків; підвищення стабільності доходів
Галузева структура економіки	Поглиблення спеціалізації виробництва	Концентрація на вузькому колі галузей; вразливість до зовнішніх шоків	Диверсифікація економіки; підтримка інноваційних секторів	Зростання стійкості економіки; збалансований розвиток
Інвестиційна діяльність	Активізація руху капіталу та конкуренція за інвестора	Нерівномірний розподіл інвестицій; посилення міжрегіональних диспропорцій	Покращення інвестиційного клімату; розвиток індустріальних парків; гарантії для інвесторів	Залучення капіталу; створення робочих місць
Логістична інфраструктура	Інтеграція у міжнародні транспортні мережі	Перевантаження інфраструктури; обмежена пропускна здатність	Розвиток транспортних коридорів; модернізація прикордонних пунктів; цифровізація логістики	Скорочення витрат і часу перевезень; підвищення конкурентоспроможності
Енергетичне забезпечення	Зростання залежності від стабільності енергосистем	Перебої в енергопостачанні; підвищення витрат виробництва	Розвиток альтернативної енергетики; енергетична ефективність	Підвищення енергетичної незалежності; стабільність виробництва
Ринок праці	Міграційні процеси та зміна структури зайнятості	Відтік робочої сили; дефіцит кваліфікованих кадрів	Розвиток освіти; підтримка зайнятості; стимулювання повернення кадрів	Збереження людського потенціалу; підвищення продуктивності
Інституційне середовище	Посилення вимог до регулювання та стандартів	Невідповідність регуляторних механізмів міжнародним вимогам	Адаптація законодавства; цифровізація управління; прозорість процедур	Підвищення довіри інвесторів; ефективність управління

Джерело: розробка авторів

Одним з пріоритетних напрямів впливу міжнародної економічної інтеграції на безпеку регіонів є трансформація структури зовнішньої торгівлі. Переорієнтація експортних потоків, розширення доступу до нових ринків, а також зміна вимог до якості та стандартів продукції безпосередньо впливають на спеціалізацію регіонів та їхню конкурентоспроможність. Зростання частки торгівлі з країнами Європейського Союзу свідчить про поступове включення національної економіки до європейського економічного простору, проте водночас формує залежність від кон'юнктури окремих ринків та регуляторних змін, що відповідно створює додаткові ризики для регіонів, економіка яких має вузьку галузеву спеціалізацію, тому зростає необхідність диверсифікації виробництва та розширення товарної структури експорту [2].

Важливим компонентом забезпечення економічної безпеки регіонів виступає інвестиційна складова, оскільки інвестиції визначають можливості модернізації виробництва, впровадження інновацій та створення нових робочих місць. У межах міжнародної інтеграції регіони отримують доступ до більшого обсягу фінансових ресурсів, однак конкуренція за інвестиції між територіями посилюється. Виникає необхідність формування сприятливого інвестиційного середовища, яке включає розвиток інфраструктури, забезпечення прозорих правил ведення бізнесу, мінімізацію ризиків та підвищення рівня інституційної спроможності органів управління. Нерівномірність розподілу інвестицій між регіонами може призводити до поглиблення соціально-економічних диспропорцій, що негативно впливає на загальний рівень економічної безпеки країни. Не менш важливу роль у забезпеченні економічної безпеки регіонів відіграє розвиток логістичної інфраструктури, яка забезпечує інтеграцію регіонів у міжнародні торговельні потоки. Ефективність функціонування транспортних коридорів, пропускна здатність прикордонної інфраструктури, а також доступ до альтернативних маршрутів постачання визначають здатність регіонів підтримувати стабільні зовнішньоекономічні зв'язки. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток мультимодальних перевезень та цифровізація логістичних процесів, що зменшує витрати та підвищує швидкість переміщення товарів. Енергетична складова виступає базовою умовою функціонування регіональних економік. Стабільність енергопостачання безпосередньо впливає на безперервність виробничих процесів, виконання контрактних зобов'язань та інвестиційну привабливість регіонів. Розвиток децентралізованих джерел

енергії, впровадження енергоефективних технологій та створення резервних потужностей набувають особливого значення, оскільки дозволяють зменшити залежність від зовнішніх факторів і підвищити стійкість економічної системи [3]. Таким чином, регіональна економічна безпека в умовах міжнародної інтеграції визначається поєднанням внутрішніх можливостей регіону та зовнішніх впливів і потребує узгодженого використання інструментів державного регулювання, регіонального управління й міжнародної взаємодії з урахуванням постійної оцінки ризиків і змін економічного середовища.

Подальший розгляд доцільно доповнити кількісною оцінкою процесів, які характеризують вплив міжнародної економічної інтеграції на економічну безпеку, оскільки саме статистичні показники дозволяють конкретизувати виявлені тенденції та визначити рівень стійкості регіонального розвитку. Аналіз офіційних даних свідчить про збереження достатнього рівня відкритості економіки України та її залежності від зовнішньоекономічних процесів, що безпосередньо впливає на стан економічної безпеки регіонів. Наприклад, у 2025 році обсяг експорту товарів України становив 40,37 млрд. дол. США, тоді як імпорт досяг 84,74 млрд. дол. США, що сформувало значне від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі на рівні 44,37 млрд. дол. США. Така динаміка свідчить про збереження структурної залежності національної економіки від зовнішніх ресурсів і водночас вказує на недостатній рівень диверсифікації виробництва та експорту. Важливим фактором підтримання зовнішньоекономічної діяльності виступає розвиток альтернативних логістичних маршрутів. Станом на листопад 2025 року загальна вартість торгівлі, здійсненої через так звані «шляхи солідарності» між Україною та Європейським Союзом, досягла близько 252 млрд. євро, з яких приблизно 69 млрд. євро становив український експорт, що підтверджує критичну роль транспортної інфраструктури у забезпеченні безперервності торговельних потоків та інтеграції регіонів у міжнародні ринки [4, 5]. Міжнародна економічна інтеграція супроводжується як розширенням можливостей для розвитку, так і посиленням залежності від зовнішніх факторів (табл. 2).

Наведені у табл. 2 статистичні показники свідчать про суттєву залежність національної економіки від зовнішніх факторів, яка проявляється через дисбаланси зовнішньої торгівлі, імпортозалежність та вирішальну роль логістичних каналів у забезпеченні економічної діяльності. У таких умовах зростає значення внутрішніх чинників розвитку, серед яких

Таблиця 2

**Показники впливу міжнародної економічної інтеграції на економічну безпеку
(станом на 2025 рік)**

Показник	Значення	Економічне значення
Експорт товарів України	40,37 млрд. дол. США	Відображає рівень участі у міжнародній торгівлі
Імпорт товарів України	84,74 млрд. дол. США	Свідчить про залежність від зовнішніх ресурсів
Сальдо зовнішньої торгівлі	-44,37 млрд. дол. США	Характеризує макроекономічні дисбаланси
Загальна торгівля через «шляхи солідарності»	≈ 252 млрд. євро (накопичено станом на 2025 р.)	Показує значення альтернативної логістики
Експорт України через «шляхи солідарності»	≈ 69 млрд. євро (накопичено станом на 2025 р.)	Відображає підтримку експорту та інтеграцію з ЄС

Джерело: розробка авторів на основі [4; 5]

інвестиції забезпечують усунення структурних дисбалансів, оновлення виробничої бази та підвищення конкурентоспроможності регіонів у міжнародному економічному середовищі. З огляду на це, необхідно розглянути динаміку та роль прямих іноземних інвестицій як одного з визначальних чинників забезпечення економічної безпеки регіонів у системі міжнародної економічної інтеграції (рис. 1).

Для розуміння виявлених тенденцій необхідно доповнити аналіз загальної динаміки прямих іноземних інвестицій їхнім регіональним розподілом, що дозволить виявити територіальні особливості концентрації капіталу та рівень інвестиційної диференціації. Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну свідчить про їхню суттєву концентрацію та нерівномірний розподіл між регіонами. За даними Інституту аналітики та адвокації [7], найбільша частка інвестицій зосереджена у місті Києві – близько 42% загального обсягу ПІІ, що значно перевищує показники інших регіонів. Водночас частка окремих областей залишається вкрай низькою: Сумська область – близько 1%, Рівненська – менше 1%, Волинська – менше 1%, Кіровоградська – близько 0,5%, Чернівецька – близько 0,1%. При цьому загальна структура розподілу інвестицій у період економічного шоку істотно не змінилася, за винятком зростання частки Києва та скорочення частки окремих регіонів, що свідчить про посилення територіальної концентрації інвестицій.

Динаміка інвестиційних потоків також демонструє значні регіональні відмінності. Лише окремі області змогли наростити обсяги ПІІ, зокрема Черкаська, Івано-Франківська, Чернігівська та Київська області. Водночас у ряді регіонів зафіксовано суттєве скорочення інвестицій: у Миколаївській області більш ніж на 50%, у Харківській – майже на половину, у Запорізькій – також спостерігається значне

зниження. Основне падіння відбулося за рахунок відтоку капіталу з переробної промисловості та скорочення інвестицій з окремих країн. Найбільше зниження ПІІ зафіксовано з Кіпру – близько 3 млрд. дол. США, Нідерландів – понад 2 млрд. дол. США, Швейцарії – понад 1,5 млрд. дол. США, що значною мірою пов'язано з особливостями структурування вітчизняного капіталу [7]. Таким чином, наявна динаміка ПІІ підтверджує високий рівень регіональної диференціації інвестицій та їхню залежність від зовнішніх і внутрішніх економічних факторів, що безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки регіонів. Залучення ПІІ сприяє не лише розширенню фінансових ресурсів, а й передачі технологій, управлінського досвіду та інтеграції регіонів у глобальні виробничі ланцюги. Особливої ваги набуває інвестиційно-інноваційна складова, яка визначає здатність регіону генерувати нові конкурентні переваги та зміцнювати технологічну основу економічної безпеки. Рівень і структура інвестиційної активності безпосередньо впливають на здатність регіонів адаптуватися до зовнішніх економічних викликів, забезпечувати стабільність розвитку та зменшувати залежність від коливань зовнішньоторговельної кон'юнктури. Проте реалізація цього потенціалу значною мірою залежить від наявності відповідних інституційних механізмів, здатних забезпечити трансформацію інвестицій у фактор сталого економічного розвитку регіонів. За таких умов на перший план виходить практичний інструментарій формування економічної безпеки, який передбачає не лише констатацію існуючих ризиків, а й розроблення дієвих заходів їхньої мінімізації [8].

Доцільним є використання вже апробованих у міжнародній практиці механізмів, які застосовуються у країнах Європейського Союзу та підтримуються міжнародними економічними

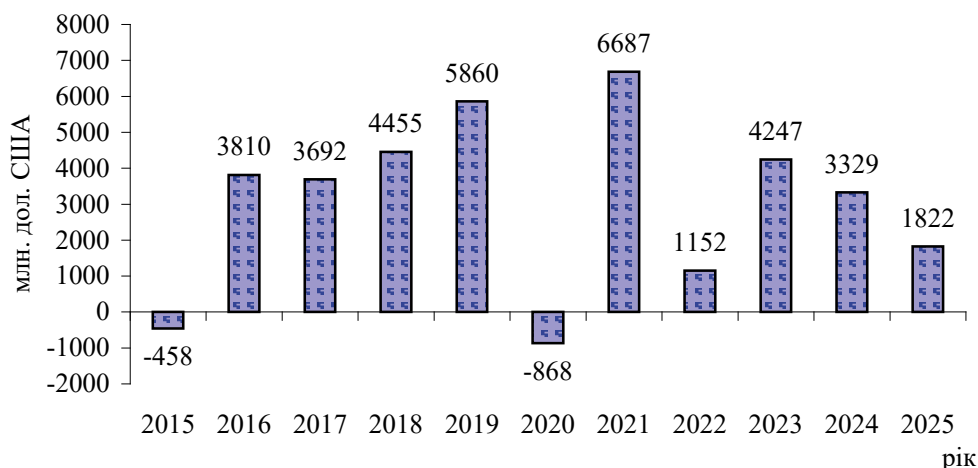

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

організаціями, проте потребують більш системного впровадження на регіональному рівні в Україні. Йдеться про формування цілісної моделі економічної безпеки регіонів як взаємопов'язаного комплексу внутрішніх і зовнішніх інструментів, що забезпечують адаптацію до змін зовнішнього середовища, підвищення інвестиційної привабливості та інтеграцію у глобальні економічні процеси.

Запропонована модель (рис. 2) відображає багаторівневий підхід до забезпечення економічної безпеки регіону, який базується на взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів розвитку. На першому рівні виокремлюються внутрішні фактори, які формують базу економічної стійкості (інфраструктура, людський капітал, бізнес-середовище, енергетична та інституційна спроможність), а також зовнішні фактори, пов'язані з міжнародною економічною інтеграцією (доступ до ринків, міжнародне фінансування, участь у глобальних ланцюгах доданої вартості та цифровізація процедур).

Взаємодія факторів формує як потенційні ризики, так і можливості розвитку. На основі цього розробляється система управління економічною безпекою, яка включає визначення індикаторів, встановлення порогових значень, постійний моніторинг та впровадження механізмів реагування.

Реалізація таких інструментів забезпечує перехід до практичних результатів, що в сукупності формує стійкий розвиток регіону в умовах міжнародної економічної інтеграції. Практична реалізація запропонованої моделі потребує конкретизації інструментів, які можуть бути використані на регіональному рівні для підвищення економічної безпеки.

У табл. 3 узагальнено основні проблеми, з якими стикаються регіони, та визначено

напрями їхнього вирішення з урахуванням можливостей міжнародної економічної інтеграції.

Запропоновані напрями мають комплексний характер і передбачають поєднання внутрішніх ресурсів розвитку з можливостями міжнародної економічної інтеграції, реалізація яких сприятиме зниженню вразливості регіонів до зовнішніх факторів, підвищенню їхньої конкурентоспроможності та формуванню стійкої моделі економічного розвитку.

Важливим є не лише впровадження окремих заходів, а й формування цілісної моделі управління економічною безпекою, яка забезпечує своєчасне виявлення ризиків і оперативне реагування на зміни зовнішнього середовища. З огляду на це, новизна дослідження полягає у конкретизації загального розуміння міжнародної економічної інтеграції як джерела можливостей і ризиків через формування вимірюваної моделі економічної безпеки регіонів. Такий підхід передбачає ідентифікацію основних сфер впливу, визначення відповідних індикаторів, встановлення критичних меж їхніх змін та формування системи реагування на потенційні загрози. В основі цієї моделі лежить розуміння економічної безпеки як динамічної категорії, яка потребує постійного моніторингу та адаптації до змін міжнародного економічного середовища. Практична реалізація такого підходу передбачає послідовне формування основних взаємопов'язаних елементів: визначення профілю ризиків регіону, розроблення системи індикаторів оцінювання та впровадження механізмів оперативного реагування, що дозволить забезпечити не лише фіксацію поточного стану економіки, а й прогнозування можливих відхилень та їх своєчасну нейтралізацію (табл. 4).

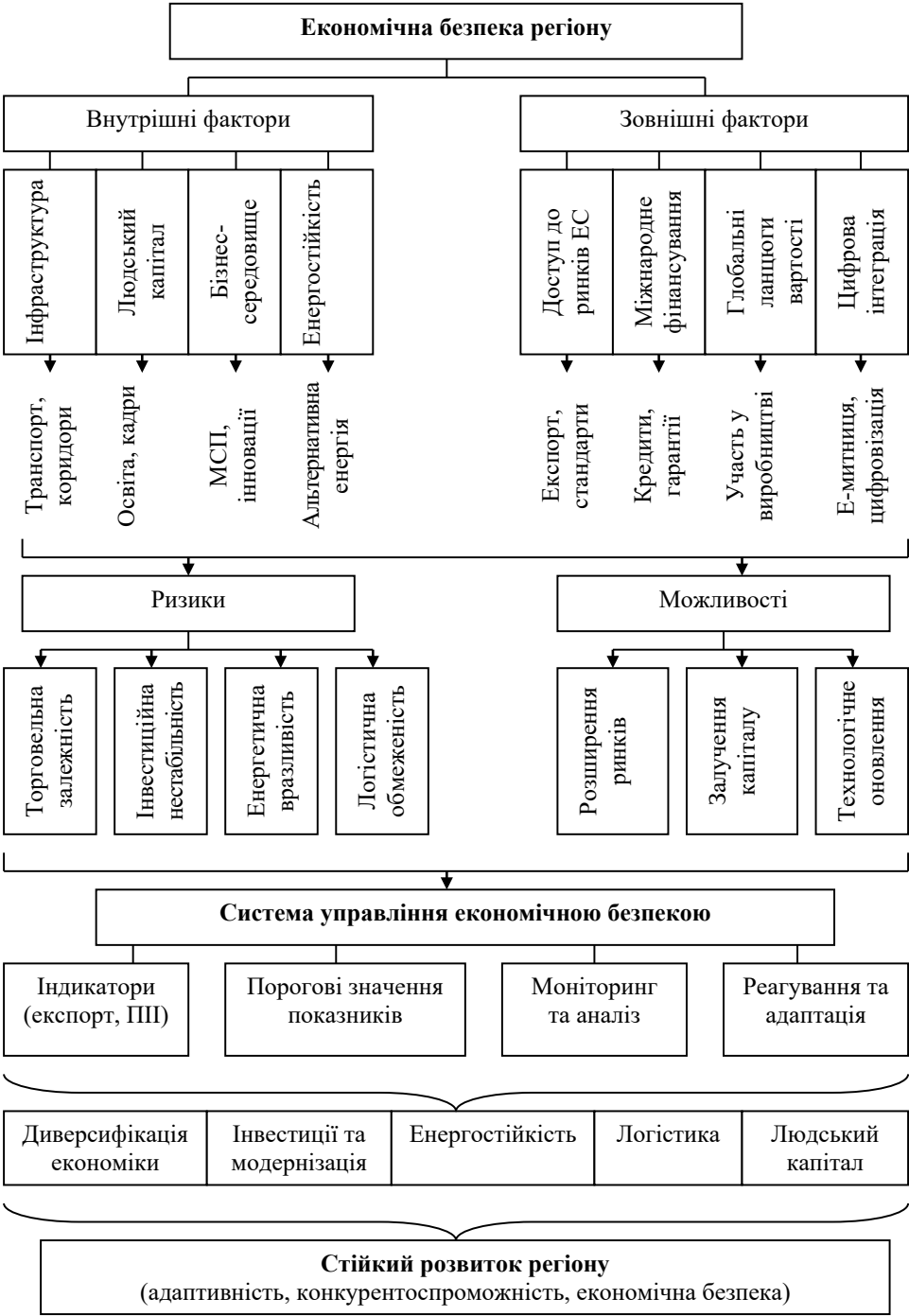

Рис. 2. Комплексна модель забезпечення економічної безпеки регіону в умовах міжнародної економічної інтеграції

Джерело: розробка авторів

Таблиця 3

Напрями підвищення економічної безпеки регіонів в умовах міжнародної економічної інтеграції			
Проблема на рівні регіону	Напрямок вирішення	Зв'язок з міжнародною інтеграцією	Очікуваний результат
1	2	3	4
Залежність від обмеженої кількості товарів або ринків	Розширення структури виробництва, розвиток переробки, підтримка експорту нових видів продукції	Орієнтація на вимоги міжнародних ринків, адаптація до стандартів ЄС	Підвищення стійкості економіки, зменшення впливу зовнішніх коливань

Продовження таблиці 3

1	2	3	4
Обмежена пропускна здатність логістики	Розвиток транспортної інфраструктури, оптимізація маршрутів перевезень, впровадження цифрових рішень	Розширення доступу до міжнародних транспортних коридорів та ринків збуту	Зниження витрат перевезень, підвищення ефективності експорту
Нестабільність енергопостачання	Розвиток альтернативних джерел енергії, підвищення енергоефективності, створення резервних потужностей	Використання міжнародних програм підтримки енергетичних проектів	Забезпечення безперервності виробництва, зниження ризиків для бізнесу
Недостатній рівень інвестиційної активності	Створення сприятливого інвестиційного середовища, спрощення процедур для інвесторів, розвиток індустріальних зон	Залучення іноземних інвесторів та інтеграція у міжнародні фінансові потоки	Зростання інвестицій, модернізація економіки
Дефіцит кваліфікованої робочої сили	Розвиток професійної освіти, співпраця бізнесу та освітніх установ, підтримка зайнятості	Орієнтація на потреби міжнародних компаній та ринків праці	Підвищення продуктивності праці, збереження людського потенціалу
Недостатня узгодженість відновлення та розвитку	Визначення пріоритетних напрямів розвитку регіону, узгодження проектів із потребами економіки	Залучення міжнародної допомоги та участь у спільних проектах	Підвищення ефективності використання ресурсів, прискорення розвитку

Джерело: розробка авторів на основі [9–11]

Таблиця 4

Елементи формування моделі економічної безпеки регіону

Елемент	Зміст	Приклад прояву	Значення
Профіль ризиків регіону	Визначення основних сфер впливу зовнішніх факторів (торгівля, логістика, енергетика, інвестиції, ринок праці)	Висока залежність від одного ринку або нестабільність енергопостачання внаслідок коливань світових цін на енергоносії	Дозволяє виявити найбільш вразливі сфери економіки
Система індикаторів	Встановлення показників для оцінювання стану кожної сфери	Частка експорту, рівень інвестицій, стабільність постачання ресурсів	Забезпечує можливість кількісної оцінки ризиків
Порогові значення	Визначення допустимих меж змін показників	Перевищення критичного рівня залежності від імпорту або зниження інвестицій	Дозволяє своєчасно виявляти загрози
Система моніторингу	Регулярне відстеження змін показників	Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі або інвестиційної активності	Формує інформаційну основу для прийняття рішень
Механізми реагування	Впровадження заходів у відповідь на відхилення показників	Підтримка експорту, розвиток альтернативної енергетики, стимулювання інвестицій	Забезпечує зниження негативного впливу зовнішніх факторів
Адаптивність системи	Здатність моделі змінюватися відповідно до нових умов	Перегляд стратегій розвитку залежно від змін міжнародного середовища	Підвищує гнучкість та стійкість економіки

Джерело: розробка авторів на основі [11–14]

Запропонований підхід поєднує описовий аналіз економічної безпеки з системою її кількісного оцінювання та управління, що надає йому практичної значущості. Його впровадження забезпечує підвищення обґрунтованості управлінських рішень, своєчасне виявлення ризиків і формування адаптивної моделі розвитку регіонів, що відповідає вимогам міжнародної економічної інтеграції.

Висновки з проведеного дослідження. У результаті проведеного дослідження встановлено, що економічна безпека регіонів формується під впливом комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів, серед яких визначальну роль відіграє міжнародна економічна інтеграція. Вона підтвердила свій двійтий характер: розширює доступ до ринків і капіталу, проте одночасно підвищує чутливість регіонів до зовнішніх економічних коливань. Статистичний аналіз підтвердив високу концентрацію інвестицій у столичному

регіоні та критичне недофінансування периферійних областей. Обґрунтовано доцільність заміни описового підходу вимірюваною моделлю економічної безпеки, яка передбачає визначення профілю ризиків, використання системи індикаторів, встановлення порогових значень та впровадження механізмів оперативного реагування. Запропоновані практичні напрями підвищення економічної безпеки базуються на поєднанні внутрішніх ресурсів розвитку з можливостями міжнародної інтеграції, що дозволяє забезпечити адаптивність економічних систем до змін зовнішнього середовища. У підсумку доведено, що ефективне забезпечення економічної безпеки регіонів можливе за умови комплексного використання інструментів державної політики, регіонального управління та міжнародного співробітництва, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності регіонів і формуванню стійкої моделі їх розвитку.

Список використаних джерел:

1. Резильентність ендегенного розвитку регіонів в умовах глобальних викликів та шоків: монографія. НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України. наук. редактор Мельник М. І. Львів, 2024. 307 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20240001.pdf>
2. Федоров Е. В. Вплив сучасного глобального середовища на формування економічної безпеки України. *Economics: time realities*. 2023. № 2(66). С. 74–85. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.02.2023.10>
3. Рибак Г., Федотова Ю. Економічна безпека регіонів України в процесі децентралізації. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2023. Випуск 2. №1. С. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230201.06>
4. How Ukraine's Goods Exports Changed in 2025. Офіційний сайт Офісу з розвитку підприємництва та експорту. URL: <https://www.export.gov.ua/news/how-ukraines-goods-exports-changed-in-2025>
5. Solidarity Lanes: Latest figures – November 2025. Офіційний сайт Європейської комісії. URL: https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/solidarity-lanes-latest-figures-november-2025-2025-12-18_en
6. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
7. Корнилюк А., Торяник В. Прямі іноземні інвестиції у регіоні України за час повномасштабного вторгнення. Офіційний сайт Інституту аналітики та адвокації. URL: <https://surl.li/ceudqu>
8. Кібік О., Корнілова О., Кузнецова Л. Економічна безпека: навч.-метод. посіб. Одеса: Фенікс, 2025. 60 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30432>
9. Гарькава В. Економічна безпека регіонів України. *Економіка України*. 2022. Том 65. № (2(723)). С. 37–49. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.02.037>
10. Тимчишин Ю. В. Концептуальні засади формування стратегій економічної безпеки регіонів. *Регіональна економіка*. 2020. №4. С. 24–31 DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-4-3>
11. Гарькава В. Ф., Кліщевська А. Ю. Моделювання економічної безпеки регіону у контексті управління його ресурсним забезпеченням. *Ефективна економіка*. 2021. №7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.87>
12. Іванова Н. С. Економічна безпека регіонів в системі забезпечення економічної безпеки національної економіки. *Вісник ДонНУЕТ*. 2018. №1(68). С. 185–193. URL: <https://surl.li/lgnadt>
13. Овчаренко О. В., Дубницький В. І., Федулова С. О. Формування структури комплексного механізму забезпечення економічної безпеки регіону. *Наука, технології, інновації*. 2020. №4. С. 56–67. DOI: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2020-4-06>
14. Сютя С. Орієнтири формування системи економічної безпеки регіону в умовах війни та на етапі повоєнної відбудови. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. №4. С. 324–329. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-18-40>

References:

1. Melnyk M. I. (2024) Rezylientnist endohennoho rozvytku rehioniv v umovakh hlobalnykh vyklykiv ta shokiv: monohrafiia [Resilience of Endogenous Regional Development under Conditions of Global

- Challenges and Shocks] NAN Ukrainy. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy. Lviv, 307 p. Available at: <https://ird.gov.ua/irdp/p20240001.pdf>
2. Fedorov E. V. (2023) Vplyv suchasnoho hlobalnoho seredovyscha na formuvannia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [The Impact of the Contemporary Global Environment on the Formation of Ukraine's Economic Security]. *Economics: time realities*, no 2(66), pp. 74–85. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.02.2023.10>
 3. Rybak H., Fedotova Yu. (2023) Ekonomichna bezpeka rehioniv Ukrainy v protsesi detsentralizatsii [Economic Security of the Regions of Ukraine in the Context of Decentralization]. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*, Vyp. 2, no 1, pp. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.46299/j.isjmef.20230201.06>
 4. How Ukraine's Goods Exports Changed in 2025. Ofitsiyni sait Ofisu z rozvytku pidpriemnytstva ta eksportu. Available at: <https://www.export.gov.ua/news/how-ukraines-goods-exports-changed-in-2025>
 5. Solidarity Lanes: Latest figures – November 2025. Ofitsiyni sait Yevropeiskoi komisii. URL: https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/solidarity-lanes-latest-figures-november-2025-2025-12-18_en
 6. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu [Foreign Direct Investment (FDI) in Ukraine]. Ofitsiyni sait Ministerstva finansiv Ukrainy. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
 7. Kornyliuk A., Torianyk V. Priami inozemni investytsii u rehiony Ukrainy za chas povnomasshtabnoho vtorhnennia [Foreign Direct Investment in the Regions of Ukraine during the Full-Scale Invasion]. Ofitsiyni sait Instytutu analityky ta advokatsii. Available at: <https://surl.li/ceudqu>
 8. Kibik O., Kornilova O., Kuznetsova L. (2025) Ekonomichna bezpeka [Economic Security]: navch.-metod. posib. Odesa: Feniks, 60 p. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.30432>
 9. Harkava V. (2022) Ekonomichna bezpeka rehioniv Ukrainy [Economic Security of the Regions of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, Tom 65, no 2(723), pp. 37–49. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.02.037>
 10. Tymchyshyn Yu. V. (2020) Kontseptualni zasady formuvannia stratehii ekonomichnoi bezpeky rehioniv [Conceptual Foundations for the Formation of Regional Economic Security Strategies]. *Rehionalna ekonomika*, no 4, pp. 24–31. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-4-3>
 11. Harkava V. F., Klishchevska A. Yu. (2021) Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky rehionu u konteksti upravlinnia yoho resursnym zabezpechenniam [Modeling Regional Economic Security in the Context of Resource Management]. *Efektivna ekonomika*, no 7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.7.87>
 12. Ivanova N. S. (2018) Ekonomichna bezpeka rehioniv v systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky [Economic Security of Regions within the System of National Economic Security]. *Visnyk DonNUET*, no 1(68), pp. 185–193. URL: <https://surl.li/lgnadt>
 13. Ovcharenko O. V., Dubnytskyi V. I., Fedulova S. O. (2020) Formuvannia struktury kompleksnoho mekhanizmu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky rehionu [Development of a Comprehensive Mechanism for Ensuring Regional Economic Security]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii*, no 4, pp. 56–67. DOI: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2020-4-06>
 14. Siuta S. (2025) Oriientyry formuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky rehionu v umovakh viiny ta na etapi povoiennoi vidbudovy [Guidelines for the Formation of a Regional Economic Security System under Wartime Conditions and during the Post-War Recovery Phase]. *Modeling the development of the economic systems*, no 4, pp. 324–329. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-18-40>

Дата надходження статті: 10.03.2026

Дата прийняття статті: 14.04.2026

Дата публікації статті: 25.05.2026